

Nyugdíjas Szervezetek Egyeztető Tanácsa

JAVASLATOK
a nyugdíjrendszer korszerűsítésére

2026. május

Tartalomjegyzék

JAVASLATOK	1
I. Az elmúlt 15 év legfontosabb intézkedései	3
II. Alapelvek.....	4
III. A nyugdíjbiztosítás intézményrendszere.....	6
IV. A rendszer finanszírozása	7
V. Javaslat az induló nyugdíj-megállapításának rendszerére	8
V.1. A nyugdíjskála egyenetlenségeinek mérséklése.....	9
V.2. Nyugdíjkorhatár, illetve rugalmas nyugdíjkorhatár alkalmazása.....	10
VI. A már megállapított nyugdíjak nominális emelése, vagyis az éves nyugdíj-emelések meghatározásának alternatívái	12
VI.1. A nyugdíjak évenkénti rendszeres emelésére vonatkozó jogszabályi rendelkezések .	12
VI.2. Indexálás	12
VI.3. A különböző években nyugdíjba menők között kialakult nyugdíjkülönbségek mérséklése.....	16
VI.4. Az alacsony nyugdíjak felzárkóztatása	16
VI.5. Nyugdíjas fogyasztói kosár.....	18
VI.6. Korrekció a tervezettnél magasabb infláció esetén.....	22
VI.7. Nyugdíjprémium	22
VII. Egyéb intézkedések	23
VII.1. Egyes problémák kezelése	23
VII.2. Az ún. „ukrán nyugdíj”	23
VII.3. A nyugdíjasok érdekeinek védelme, képviselete	24
VIII. Javaslatok az intézkedések bevezetésének ütemezésére	25
Függelék.....	27
Indexálási modellek	27

A Nyugdíjas Szervezetek Egyeztető Tanácsa (NYUSZET) közös álláspont kialakításával együttesen lép fel az idősök, így a nyugdíjasok helyzetének javítása érdekében. Feladatának tekinti az idősök életkörülményeit, életminőségét leginkább befolyásoló rendszerek (nyugdíj, egészségügy, szociális ellátás stb.) elemzését, illetve a továbbfejlesztésre, korszerűsítésre vonatkozó közös javaslatok megfogalmazását. Ez az anyag a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszerrel kapcsolatos megállapításokkal és javaslatokkal foglalkozik. Célunk olyan javaslatok kimunkálása, amelyek megfelelnek a nyugdíjasok érdekeinek, figyelemmel vannak a nyugdíjrendszer szakmai követelményeire és fokozatos megvalósításuk megoldható.

I. Az elmúlt 15 év legfontosabb intézkedései

Megállapítható, hogy az Orbán-kormányok csak szigorító, a rendszerből forrást kivonó, a nyugdíjasok jövedelmének növekedését visszafogó intézkedések sorozatát hajtottak végre – kivéve a 2013-16. évek közötti időszakot, amikor az infláció többszöri túlbecsülése miatt a nyugdíjak reálértéke összesen 8%-kal emelkedett, valamint a nők 40 konstrukciót. A jogalkotási törvény előírásait rendszeresen megszegték. Konceptiót, hatásvizsgálatot nem tettek közzé, az egyeztetéseket mellőzték. Az utóbbi 15 évben a kormányzat intézkedései a nyugdíjrendszer alapjait kezdték ki.

Konkrétan:

- 1) A magánnyugdíjpénztárban felhalmozott egyéni nyugdíjtőkét erőszakkal visszaterelték a költségvetésbe. A 3.000 Mrd Ft felhasználásáról tételes elszámolást nem adtak, egy részének (6-800 Mrd Ft) erősen kifogásolható a felhasználása. Az intézkedés akkor a GDP közel 10%-át tette ki, ami most egyértelműen többlet terhet ró az államra a nyugdíjrendszer finanszírozásában.
- 1) A svájci indexálás végleges megszüntetésével nagy veszteség érte a nyugdíjasokat, amit a 13. havi nyugdíj visszaállítása nem kompenzált. Amennyiben fennmaradt volna a svájci indexálás, akkor a 2010 óta öregségi nyugdíjban részesülők járadéka 2025-ben 33.5%-kal lenne magasabb. Ha a veszteséget a tényleges emeléshez, pontosabban a nyugdíj kiadásokhoz viszonyítjuk, akkor éves szinten a nyugdíjasok vesztesége 18.6%, mintegy 1300 milliárd forint.
- 2) A rugalmas korhatárt eltörölték, a korkedvezményes és a korengedményes nyugdíjazás intézményét kellő felkészülési idő nélkül, egy tollvonással megszüntették, miközben bevezették a nők számára a 40 év jogosultsági idő alapján a korhatár előtti nyugdíjazást.
- 3) A rokkantsági nyugdíjrendszert visszamenőlegesen megváltoztatták, ami számos esetben az érintettek anyagi ellehetetlenülésével járt. Annak ellenére, hogy az érintettek nyugdíjjárulékot fizettek – sokan akár 30 éven át, s ennek fejében kisebb összegű járadékot kaphatnak –, ellátatlanok maradtak, illetve a rokkant nyugdíjnál jóval kevesebb ellátásban részesülnek. A kormányzat sem az Alkotmánybíróság, sem az EU bíróság döntését nem hajtotta végre, az érintettek „kárpótlását” 7 évvel a határidő letelte után sem rendezték.
- 4) Eltörölték a hivatásos szolgálatot teljesítőkre vonatkozó komplex nyugdíjrendszert, és megfelelő átmeneti szabályok nélkül – igen szűk, az előírt korhatárt betöltött szolgálati nyugdíjasokat

érintő kivétellel – "egy az egyben" rájuk is a civil nyugdíj szabályokat alkalmazták. A már nyugdíjban lévők egy részét szolgálatba visszarendelték.

- 5) A nyugdíj melletti keresőtevékenység szabályait a költségvetési szférában széles körben szigorították: „vagy nyugdíj, vagy kereset” szabályt vezettek be, szubjektív egyéni engedélyezéssel kiegészítve. Ha a nyugdíjas dolgozik, a díjazásból csak SZJA-t vonnak le, járulékokat nem. A munkáltatónak nem kell befizetnie a szociális hozzájárulási adót.
- 6) Eltörölték a nyugdíjjárulék-plafont, ezért a magas jövedelemrészek utáni járulékfizetés következtében rendkívül magas, több millió forintos nyugdíjak keletkeztek; hatalmas nyugdíj-különbségek torzítják a rendszert.
- 7) A nyugdíjminimumot (28.500 Ft) 17 éve nem emelték, a gazdasági növekedés éveiben sem.
- 8) A pénzügyi válság miatt 2009 -10-ben átmenetileg megszüntetett 13. havi nyugdíjat 10 évig – a jól működő gazdasági évek alatt – sem állították vissza. Fokozatos visszaépítése 2021-től kezdődött: évente egy-egy heti juttatást jelentettek be, majd 2022-től már a teljes havi összeget kifizetik, sőt 2025 novemberében egy 14. havi nyugdíj fokozatos bevezetését jelentették be (az első negyed 2026-os kifizetésével), majd foglalták törvénybe. Igaz, a 2006-os választások előtt is megígérték a 14. havi bevezetését.
- 9) Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság beolvadt a Magyar Államkincstárba. Ezáltal a Főigazgatóság önállósága megszűnt.
- 10) Az egyszeri 10 ezer forintos Erzsébet utalvány meg a rezsitalvány valójában politikai célú adomány volt, amit még a határon túlra folyósított magyar nyugdíjban, résznyugdíjban részesülők is - tekintélyes posta- és nyomdaköltséggel - megkaptak. Beváltani a kistelepüléseken és határon túl élők nehézkesen, vagy egyáltalán nem tudták. 2025 őszén egy 30 ezer Ft-os utalvánnyal megismételték ezt az intézkedést

II. Alapelvek

II.1. Az Alaptörvény módosítása annak megfelelően, hogy a társadalombiztosítási ellátások, különösen a nyugdíj, ne csak adható, hanem alapjog legyen.

II.2. A nyugdíjrendszer *átalakításának fő célja* abban foglalható össze, hogy olyan tartós, önfinanszírozásra képes (esetleg járulékon felüli, egyéb, normatívan szabályozott forrásokat is felhasználó), a központi költségvetéstől független, illetve ahhoz kizárólag normatív szabályokkal kapcsolódó, a mindenkori gazdasági feltételrendszerhez alkalmazkodó társadalombiztosítási nyugdíjrendszer jöhessen létre, amely a források hatékonyabb felhasználásával eredményesebben tudja szolgálni a biztosítottak érdekeit mind aktív korukban, járulékfizetőként, mind nyugdíjassá válásukat követően, ellátottként. Ezáltal jobban megfelel a társadalom nyugdíjrendszerrel szembeni kívánalmainak, mindennek a megvalósításához viszont vissza kell állítani minimum azt, vagy annak megfelelő mértékű finanszírozási háttérrel, ami GDP arányosan (minimum 10-11%) biztosítja a nyugdíjak (vegyes indexálás nem csak az alacsony nyugdíjakat érintően) kiegyensúlyozott és biztonságos kifizetéseit.

II.3. A klasszikus szolidaritási modell / *aktivak eltartják az időseket/ ma már önmagában nem fenntartható. A jövő szolidaritása három pilléren kell, hogy álljon.*

1./ generációk közötti szolidaritás

2./ társadalmon belüli szolidaritás / alacsony- magas jövedelműek között

3./ aktív -inaktív szerepek közötti átjárhatóság

Ez azt jelenti:, hogy a nyugdíjas nem „eltartott”, hanem értéket termelő részben aktív társadalmi szereplő.

II.4. Ez az általános cél összhangban van az Európai Unió által megfogalmazott, a nyugdíjrendszerek modernizálására vonatkozó hármas elvvel, miszerint a szakmai és pénzügyi érdekek egyensúlyának megteremtésével biztosítani kell, hogy a rendszerek képesek legyenek a szociális biztonság céljainak megvalósítására, pénzügyileg fenntarthatók legyenek és megfelelően alkalmazkodjanak a változó társadalmi célokhoz.

A nyugdíjrendszer célja tehát a *megfelelő nyugdíjjövedelmek* biztosítása *annak érdekében*, hogy az idős korosztály tisztességes körülmények között és gazdasági függetlenségben éljen, mert *„idős korban mindenkinek joga van a méltósággal élhető élethez szükséges erőforrásokhoz”*, amint azt a Szociális jogok európai pillérének elvei is leszögezik. Ebből következően az idős korosztály fő jövedelemforrása továbbra is a társadalombiztosítási nyugdíj, amely lényegében a kieső munkajövedelmet hivatott pótolni. (Elvárható azonban, hogy az állam különböző eszközökkel ösztönözze az egyének eltérő lehetőségeit figyelembe vevő nyugdíj célú megtakarításokat.)

II.5. E célok megvalósítása érdekében:

- a) A kezdőnyugdíj legyen arányos a szolgálati idővel és az 1988 óta szerzett valorizált nettó keresetek éves átlagával (azaz a nyugdíjjárulék köteles keresetekkel), kiszámíthatóságot nyújtó állami garanciával megerősítve. E céloknak egy alapvetően biztosítási elvű nyugdíjrendszer felel meg – amelyet némi korrekció egészít ki – felosztó-kirovó formában.
- b) Meg kell állítani azt a folyamatot, hogy a GDP-hez viszonyítva egyre kevesebbet költünk nyugdíjra és nyugdíjszerű ellátásra, valamint azt, hogy a nettó átlagbérek és az átlagnyugdíjak aránya folyamatosan romoljon a nyugdíjasok kárára! Vagyis növelni szükséges a nyugdíjrendszer finanszírozására szolgáló forrásokat! Indokolt, hogy a központi költségvetésből a nyugdíjakra (és nyugdíjszerű ellátásokra) fordítható összeg érje el a 2008-2009-es válság alatti arányt (a GDP 11-11,5%-át). 2024-ben az európai unióban az öregségi nyugdíj kiadások a GDP-hez viszonyítottnak 10,3%-ot értek el, miközben Magyarországon mindez 8,3% volt (Eurostat). A gazdasági növekedés eredményeiből a nyugdíjasok is részesedjenek, azaz ne csak a reálérték megőrzését biztosítsa az aktuális kormány, az ellátó rendszer részükre.
- c) A munkáltató által korábban fizetett nyugdíjbiztosítási járulék a Nyugdíjbiztosítási Alapba ne szociális adó, hanem elhatárolt nyugdíjbiztosítási járulék legyen, ami az alap normatív, kiszámítható járulék-fedezetét képezi, a biztosított keresetéből levont nyugdíjjárulék mellett.
- d) Vissza kell állítani az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságot és a Nyugdíjfolyósító Intézetet.

III. A nyugdíjbiztosítás intézményrendszere

Helyzetkép

Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság 2017. november 1-jétől beolvadt a Magyar Államkincstárba. Ekkortól már a Magyar Államkincstár (MÁK) jár el központi nyugdíjbiztosítási szervként, és folyósítja a társadalombiztosítás keretein belül megállapított nyugellátásokat, nyugdíjszerű ellátásokat, családtámogatási ellátásokat stb.

Az átszervezésekkel a nyugdíjigény-elbírálást – amihez semmi köze a MÁK-nak, hiszen az kormányhivatali feladat – szétszabdalták: megtört a megállapítás-folyósítás szakigazgatási és szakmai irányítási egysége. A nyugdíjügy, benne az ellátórendszer és annak működtetése, miniszteri irányítása többszereplős: szerepe van az államháztartásért (kötségvetésért) felelős minisztériumnak: a nyugdíjpolitikáért felelős miniszter jelenleg az államháztartásért is felelős nemzetgazdasági miniszter, míg a nyugdíjigény-elbírálást és a nyugdíj-megállapítást végző kormányhivatalokért a közigazgatási és a területfejlesztési miniszter – korábban a Miniszterelnöki hivatal - felel.

A nyugdíj ügyvitel beolvasztása a tőle idegen feladatokhoz gyengítette a jogalkalmazást, az egységes szakigazgatást és áttekinthetetlenné tette a működési kiadásokat. 2010 után több lépésben csonkították az ágazati nyugdíj igazgatást, mindig hangzatos indoklással, de következménye egyre rosszabb teljesítmény lett, amit elfednek. Ma az ügyfél azt sem tudja, hol intézik az ügyét, mert nincs nevesített nyugdíjbiztosító, csak különböző feladatokban eljáró kijelölt szervek. Valójában az adott nyugdíj ügyintéző ugyanabban a székben ül, mert lényegében csak munkajogi lépések történtek, illetve jogilag változott a "cégtábla".

Javaslat

- a) A nyugdíjbiztosítás önálló szakmai intézményrendszerét vissza kell állítani. Ez megfelelő előkészítéssel, azaz egy szakállományi, ügyviteli és informatikai aktuális és hiteles helyzetkép kidolgozásával, egy gyors, de profi átvilágítással 3-4 hónap alatt elvégezhető.
- a) A kormányon belül a nyugdíjrendszer felelőse ne a Pénzügyminisztérium, hanem a Szociális és Családügyi Minisztérium legyen.
- b) Egyeztetések:
 - ba) A társadalmi párbeszéd keretében létre kell hozni egy konzultációs és javaslattevő jogosítványokkal rendelkező, *négyszemélyes egyeztető fórumot*. Ebben a nyugdíjas szervezetek, a munkavállalói és a munkáltatói érdekképviselők, valamint a kormány, azaz a nyugdíjügyekben felelős tárca, a (PM/NGM és a nyugdíj-igazgatásért felelős szerv) képviselői kapnának helyet. A fórum feladata a jogi szabályozás, a finanszírozási rendszer, tehát általában a nyugdíjrendszer figyelemmel kísérése, a módosítások véleményezése, megvitatása, javaslatok megfogalmazása, mindezek következményeként az álláspontok közelítése, illetve értelmezése. A testület véleményét a törvényekről és az ÁSZ-jelentésekről a kormány köteles lenne ismertetni az Országgyűléssel, de legalább a témában illetékes bizottságaival. Az ügykört érintő jogszabályok tervezeteire adott véleményről pedig a miniszternek az előterjesztésben kell tájékoztatnia a kormányt.
 - bb) Létre kell hozni egy *Tanácsadó Testületet*, amelyben helyet kapnának a nyugdíjrendszert átfogóan, vagy meghatározott elemeit, feladatait ismerő, elismert szakemberek, akik véleményeznék a folyamatokat, a nyugdíjszabályokat, azok jogi,

közgazdasági, pénzügyi és egyéb hatásait, a költségvetést és a zárszámadást, akik értenek az ügyvitelhez, az ügyvitelt támogató informatikai rendszerekhez, adatbázisokhoz, szakigazgatási kérdésekhez. Tehát fenti összetételben egy 8-10 fős profi csapat kell.

IV. A rendszer finanszírozása

Helyzetkép

A finanszírozás jelenlegi rendszere ellentmondásos. Nincs rendszerszintű automatikus szabályozás, a szociális adónak a nyugdíjbiztosítási és az egészségbiztosítási rendszerek közti megosztását az éves költségvetési törvényben határozzák meg. Ily módon egy hosszú távú rendszer biztonságosan nem tervezhető, évenként kiszolgáltatott a költségvetés aktuális helyzetének. Számolni kell azzal is, hogy a járulékkulcsok – munkáltatói szempontból támogatott – csökkentése finanszírozási nehézségekhez vezethet. Valójában a jelenlegi államosított nyugdíjrendszerben nehezen értelmezhető a nyugdíjalap hiánya. Finanszírozási szempontból a 27%-os munkáltatói járulék megfelelése (13%) irreális, és sehol máshol nem fordul elő, hogy a munkavállaló több járulékot fizet, mint a munkáltató.

Javaslat

- a) Egyértelmű, normatív finanszírozási rendszert kell létrehozni.
- a) Abba kell hagyni a szociális hozzájárulási adó csökkentését, mert a jelenlegi vagy a reformált nyugdíjrendszer a költségvetés egyre nagyobb részét falja, falná föl. Ezzel szemben elengedhetetlen a versenyképesség javítása, a foglalkoztatás segítése, amihez ugyan a közvetlen bérterhek, a szociális hozzájárulási adó csökkentése is hozzájárulhat, de csak akkor, ha ezzel egyidejűleg az államháztartási törvény TB fejezete normatív szabályt tartalmaz a nyugdíjbiztosításra szánt kieső forrás megtérítésére. Tehát meg kell teremteni az eddigi csökkentések kompenzálását, illetve, ha további csökkentésre kerül sor, törvényben kell garantálni, hogy a bérarányosan kieső összeget a központi költségvetés a nyugdíjalapnak megtéríti. Tehát a nyugdíjalap bevételi oldalának a jelenlegi kettő lába helyett három (munkavállalói, munkáltatói és állami) szabályozott lába lenne. (Mindezek alapján, költségvetési részvétellel kell biztosítani a nyugdíj-kiadások és a források egyensúlyát. Ez jelenleg is így van, csak most a költségvetés hiányt finanszírozó támogatást ad; a javaslat szerint viszont ez tervezett bevétel lesz, s a hiányfinanszírozás csak a terv-tény eltérést rendezné.)

V. Javaslat az induló nyugdij-megállapításának rendszerére

Helyzetkép

A nyugdij-megállapítási rendszer a már nyugdíjasokat csak közvetetten érinti, amennyiben összehasonlítják a nyugdíjukat az újonnan nyugdíjba vonulók ellátásával. Mégis indokolt ezzel is foglalkozni, mivel a jelenleg még aktív dolgozók is előbb-utóbb nyugdíjasok lesznek, és a későbbi problémák, aránytalanságok megelőzéséhez a teljes rendszer áttekintése szükséges.

Az induló nyugdij három tényező szorzata:

- 1) a nyugdíjalap, ami lényegében a valorizált életkereset átlaga,
- 1) a szolgálati időskála (20 évre 53%, 40 évre 80%) és
- 2) elvileg a rugalmas korhatárral járó másusz és bónusz (jelenleg másusz nincsen).

Emellett létezik egy nyugdij-minimum, mint megállapítási szabály. (Ezzel részletesen a 7.3 b) pontban foglalkozunk.)

a. A gazdaságilag fejlett világ legtöbb nyugdíjrendszerében a nyugdij-megállapításban figyelembe vett évi nettó kereset a munkavállalói járulékalap (nyugdíjjárulék) plafonja révén korlátos, ez a korlát általában az átlagkereset 2-3-szorosa. Ezáltal közvetve szabályozott a maximális nyugdíj, de van példa a nyugdíjmaximum közvetlen szabályozására is. A nyugdíjjárulék-plafon a rendszer jövedelmi terjedelmét határozza meg, s ez mennél alacsonyabb, annál „könnyebb” a fenntarthatóság. A magyar kormány 2013-ban a munkavállalói járulék korlátját eltörölte, ezzel a rendkívül magas nyugdíjak kockázatkezelését is felvállalta, mellyel lerontotta a rendszer hosszabb távú finanszírozhatóságát (a munkáltatói járulékalap eleve korlát nélküli volt).

a. Degresszió. A hatályos szabályozás szerint a nyugdíjba a nyugdíjalap 372 és 421 E Ft közötti részének csak 90%-a, 421 E Ft fölötti résznek csak 80%-a számíthat be. Így a járulékkal megfizetett érintett jövedelemrészek után nem jár nyugdíj, ami egyik eszköze a magasabb kezdő nyugdíjak szerény mérséklésének. Említést érdemel, hogy ezeket a küszöbértékeket az Orbán-kormányok egyszer sem indexálták. Lehet új degressziós kulcs az átlagnyugdíj 4 szerese felett. A KATA adózás sávossá tétele szükséges lenne.

Javaslat

A munkavállalói járulékalap, a degresszió és az SZJA mértékei összefüggenek, mindegyik befolyásolja az induló nyugdíj mértékét. E bonyolult összefüggések ismertetésére itt nincs mód, egyébként is mértékekre vonatkozó megalapozott javaslat csak alapos modellszámítások ismeretében tehető, aminek időigénye 1-2 év. Ennek elvégzésére viszont nincs lehetőségünk. (A számok ezért példálódzó jellegűek, inkább csak az irányokat jelzik.) Ugyanakkor elvi álláspontunk, hogy a nyugdíjak között kialakult, eseteként szélsőséges

különbségeket (elsősorban az alacsony nyugdíjak emelésével) mérsékelni kell, azon esetekben, ahol a szolgálati idő mértéke meghaladja a (15) (20) évet.

Egyéb esetekben (például időskorúak járadéka) folyamatos havi -a járadék egyedenkénti fizetés időtartamáig -további szociális támogatás biztosításával kell (lehet) az aktuális járadékok kiegészítését megtenni. Akár az időskorúak járadékának megduplázásával is.

a) Szükséges a munkavállalói járulékalap plafonjának visszaállítása a bruttó átlagkereset kétszeres vagy háromszoros mértékénél. A degressziót ezzel a szabályozással össze kell hangolni. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszernek nem feladata, hogy kiugróan magas jövedelmeket befogadjon, számukra az önkéntes rendszer nyújthat alternatívát.

b) A degresszió megtartása szükséges, a degressziós kulcsok és határok módosítása a megfelelő számításokat követően indokolt. Lehet új degresszió kulcs az átlagnyugdíj 4 szerese felett. A Kata adózás sávossá tétele indokolt.

c) szolgálati idő számításánál meg kell szüntetni azt a gyakorlatot, hogy csak a betöltött egész éveket veszik figyelembe. Az informatika mai fejlettségi szintjén a tört időszak gond nélkül figyelembe vehető.

d) A nyugdíjmegállapítás, illetve a nyugdíj alapjául szolgáló havi átlagkereset meghatározása rendkívül bonyolult, az igénylő szempontjából követhetetlen. A megállapítási rendszer jellege miatt a bonyolultságnak védhető, sőt kikezdzhetetlen okai vannak. Távlatilag ezt egy új nyugdíjformula válthatná ki. A jelenlegi, ún. átlagoló nyugdíjmegállapítás felváltását egy additív jellegű rendszerre (pl. pontrendszerre) lehetne vizsgálni. A pontrendszerhez hasonló (keresettömeg típusú) szabályozást elősegítheti a lassan már életkeresethez közelítő irányadó időszak, a nyugdíj alapjául szolgáló havi átlagkereset meghatározása (1988-tól). Ezzel sok gondot, a nyugdíjazás eltérő időpontjához igazodó különbséget ki lehetne iktatni. Mindehhez egy komoly nyugdíj-szakmai, közgazdasági, ügyviteli. Nyilvántartási informatikai elemzés szükséges, amihez csak a kormányzat rendelkezik erőforrásokkal, és csak távlati célként kezelhető.

V.1. A nyugdíjskála egyenetlenségeinek mérséklése

Helyzetkép

Valójában a szolgálati nyugdíjskála nem lineáris, a rövidebb szolgálati időket felértékeli, pl. az első 20 év 53%-ot, a második 20 év 27%-ot ad. Ennek oka a szolidaritás a rövidebb szolgálati idejű, alacsonyabb nyugdíjalappal bíró dolgozókkal. A kiegyenesítése már 2013-ra törvénybe volt iktatva évenkénti 2%-os emelkedéssel. Ez azonban a rövidebb szolgálati idejű és gyakran alacsonyabb nyugdíjalapú dolgozók nyugdíját jelentősen csökkentené, tanácsos emiatt is növelni a degresszió mértékét.

Javaslat

Formálisan indokolt a nyugdíjskála egyenetlenségeit megszüntetni. (A pontos konstrukció, illetve mértékek meghatározásához mindenképpen számítások szükségesek.) Rövid távon azonban megfontolandó, mert nehezen vállalható átrendeződéssel jár és/vagy túlzott forrás szükséges hozzá.

Ugyanakkor lehetséges egy olyan skála bevezetése, amely csak kevéssel, 50%-ra csökkenti a 20 éves szolgálati nyugdíjskála aránytalanságát és az egyenetlenségeket jelentősen mérsékelné. Az új skálában (3. és 6. oszlop) évente 1,5% az éves növekmény. Például a 30 évi szolgálati időnél 68 helyett 65% lenne a helyettesítés, és 36 év esetén utolérné a jelenlegi skálát: 74%.

Szolgálati nyugdíjskála

Szolgálati idő	Szolgálati nyugdíjskála	Szolgálati nyugdíjskála	Szolgálati idő	Szolgálati nyugdíjskála	Szolgálati nyugdíjskála
	jelenlegi	egyszerűsített		jelenlegi	egyszerűsített
20	53,0	50,0	31	69,0	66,5
21	55,0	51,5	32	70,0	68,0
22	57,0	53,0	33	71,0	69,5
23	59,0	54,5	34	72,0	71,0
24	61,0	56,0	35	73,0	72,5
25	63,0	57,5	36	74,0	74,0
26	64,0	59,0	37	75,5	75,5
27	65,0	60,5	38	77,0	77,0
28	66,0	62,0	39	78,5	78,5
29	67,0	63,5	40	80,0	80,0
30	68,0	65,0	...	...	...
			50	100,0	100,0

Ha valaki ragaszkodik az eredeti 53%-os induló értékhez, akkor az évenkénti emelés 1,35% lenne – eléggé nehezen megjegyezhető adatokkal, például a 21 éves helyettesítés 54,35% lenne.

A javaslat megvalósítása nem sürgős.

V.2. Nyugdíjkorhatár, illetve rugalmas nyugdíjkorhatár alkalmazása

Helyzetkép

2022-re az általános nyugdíjkorhatár elérte a 65 évet. Főszabályként 2012 óta tilos a korhatár elérése előtt nyugdíjba menni. Megszűnt a korkedvezményes és a korengedményes nyugdíjaztatás lehetősége. Ugyanakkor fontos mellékszabályként a 40 éves jogviszonyt elért nők korhatár alatt, csökkentés nélküli nyugdíjat kaphatnak.

a) Jelenleg is létezik korhatár felett, nyugdíj igénybevétele nélküli, tovább dolgozást ösztönző bónusz (havonta 0,5% emelés, évente 6%). Nagyon kevesen vették igénybe, sokan nem is tudnak róla. A 2020-ban életbe lépő új szabály szerint a nyugdíj mellett dolgozóknak nem kell járulékot fizetniük (munkáltatójuknak sem), de nem emelkedik a nyugdíjuk sem.

a) Málusz. Az előrehozott nyugdíj igénybevételét lehetővé tevő fontos szabály lenne, arányos csökkentést jelent.

b) Nők40. 2011 óta működik, részben a családbarát politika szimbólumaként, részben a merev korhatár oldásaként. Nagyon népszerű, a frissen nyugdíjazott nők 50-60%-a veszi igénybe.

Egyre többen felismerik, hogy a 2016-ban induló reálbérrobbanás miatt sok „kedvezményezettje” valójában vesztes, mert ha halasztott volna, a havi nyugdíja akár 40%-kal is magasabb lenne. A 2025. évi költségvetési törvény szerint a nők 40 program finanszírozására 490 milliárd forintot fordítanak; ez az éves nyugdíjkiadások 7,5%-a. Jelenleg 138 ezer nő kapja a nyugdíját e program keretében. Az érintett nők átlagosan 4 évvel a korhatár betöltése előtt mennek nyugdíjba.

d) Indokolt lenne a rugalmas nyugdíjkorhatár bevezetése (a női 40 fenntartása mellett).

e) A korkedvezményes nyugdíjba vonulási lehetőségének visszaállítását javasoljuk, az adott munkakörre tekintettel

Javaslat

A jelenlegi adminisztratív korhatár helyett vissza kellene állítani a korábbi rugalmas konstrukciót, amelyben a nyugdíjazás elvi időpontját (origóját) szabályozzuk, pl. 65 évben, és 1-3 évvel korábbi, illetve tetszőleges évvel későbbi nyugdíjba vonulás esetén biztosításmatematikai kalkuláció szerinti másuszt, illetve bónuszt alkalmazunk. Az egyén ez által döntési szabadságot kap, miközben a konstrukció a munkaerőpiaci helyzethez való alkalmazkodást is segíti.

- A bónusz-szabályozás a rugalmas nyugdíjkorhatárra építő rendszer szerves része, alkalmazása indokolt.
- A másusz bevezetésével mindenképpen foglalkozni kell. Lehetne havi 0,5%, évente 6%. Az így megállapított nyugdíj a korhatár elérése után is érvényben marad. Minimális korhatárnak javasolható 62-63 év.

Hosszú távon a rendszer nem terheli a költségvetést, de rövidtávon igen. Ha az első érintett korosztály minden tagja 65 év helyett 64 évesen menne nyugdíjba, 2027-ben kiesne egy évjárat járuléka, és belépne egy évjárat nyugdíja, ez együtt akár 200-300 Mrd Ft lehet.

- A javaslat bevezetése természetesen alapos hatásvizsgálatot igényel, azért a fent bemutatott számok inkább csak becslések, illetve a javaslat illusztrálására szolgálnak

VI. A már megállapított nyugdíjak nominális emelése, vagyis az éves nyugdíj-emelések meghatározásának alternatívái

Helyzetkép

VI.1. A nyugdíjak évenkénti rendszeres emelésére vonatkozó jogszabályi rendelkezések

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (nyugdíjtörvény, Tny.)

62. § (1) A tárgyév január 1-je előtti időponttól megállapított társadalombiztosítási nyugellátást - ideértve a 6. § (4) bekezdésében meghatározott ellátásokat és a baleseti járadékot is - a megállapítás naptári évét követően minden év január hónapjában az emelés évére tervezett fogyasztói ár növekedésnek megfelelő mértékben kell emelni.
- (2) A tárgyévi tervezett fogyasztói ár növekedést a központi költségvetésről szóló törvény állapítja meg.
- (2) Ha a fogyasztói árak növekedésének tárgyévben várható mértéke legalább 1 százalékponttal meghaladja az (1) bekezdés szerinti mértéket, akkor november hónapban január 1-jére visszamenőleges hatállyal - kiegészítő nyugdíjemelést kell végrehajtani. Amennyiben az eltérés az 1 százalékpontot nem éri el, akkor november hónapban az egész évre járó különbözetet egy összegben kell kiutalni.
- (3) A (3) bekezdés szerinti nyugdíjemelésnél a nyugdíjasok fogyasztói ár növekedésének – a tárgyév első nyolc hónapjának tényadatára alapozott - várható mértékét kell figyelembe venni, amennyiben az meghaladja a fogyasztói ár növekedés várható mértékét.
- (4) Egyösszegű kifizetés esetén a következő év januárjában a nyugellátás és a baleseti járadékösszegét - az (1) bekezdés szerinti emelés végrehajtását megelőzően - meg kell emelni az egyösszegű kifizetés összegének alapjául szolgáló, kormányrendeletben meghatározott százalékos mérték egy tizenketted részével.
- (5) Az Országgyűlés felhatalmazza a Kormányt, hogy a tényleges, illetőleg a várható makrogazdasági folyamatok és adatok ismeretében a szükséges feltételek megléte esetén további kiegészítő intézkedéseket tegyen.
- (6) Jogszabály elrendelheti más pénzbeli ellátás e § szerinti emelését.

VI.2. Indexálás

Helyzetkép

Az érett piacgazdaságokban az inflációt és a reálbér-növekedést egyaránt figyelembe veszik a nyugdíjak éves emelésénél. A tb-nyugdíjaknál magától értetődő az árakhoz és/vagy a bérekhez viszonyított értékmegtartás. Mindkettőnek van előnye és hátránya, ezért jó

megoldás a kettő kombinációja (2000–2009). Ha az induló nyugdíjak aránya megfelelő, akkor célszerű *százalékos emelést* alkalmazni, különösen ár indexálás esetén.

A nyugdíjak reálértékének megőrzését hatályos sarkalatos törvény írja elő.

Ha csak azokat a nyugdíjasokat nézzük, akik már 2010-ben is nyugdíjasok voltak és még 2024-ben éltek, a svájci indexálás megszüntetése miatt körülbelül 35%-ot veszítettek. Ez a veszteség természetesen kisebb volt a 2010 után belépők és a 2024 előtt kilépők (elhunytak) körében. Az éves szintű veszteséget csökkenti, hogy 2013 és 2016 között a kormány tévedésből mintegy 9 százalékkal túlindexálta a nyugdíjakat, és 2021/2022-ben bevezette a 13. havi nyugdíjat.

A csupán inflációkövető rendszer több negatív következménnyel járt:

Széleskörű elégedetlenséget váltott ki az a tény, hogy 2010 óta az induló új nyugdíjak és az állományban lévő hasonló szolgálati idővel, azonos munkakörből korábban megállapított ellátások közötti különbségek jelentősen megnöttek. Mivel nyilvános adatok nincsenek, egy becslés szerint az induló nyugdíjak és a korábban megállapított nyugdíjak aránya 2013 és 2021 között 85-ről 130%-ra emelkedett.

a) A régebbi nyugdíjak leszakadásának egyik fő oka, hogy a két számjegyű keresetnövekedés időszakában sem alkalmazták a svájci indexálást. 2010 és 2025 között soha nem tapasztalt mértékben leromlott a nyugdíj és nyugdíjszerű ellátásoknak a nettó átlagkeresethez viszonyított aránya, ettől még nagyobb a saját jogú öregségi nyugdíjak romlásának mértéke a nettó átlagkeresetekhez képest. A nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások nettó keresetekhez viszonyított arányának csökkenése folyamatos: 2025-ben 46,3%, ezen belül az öregségi nyugdíjaké 50,4%. Ezért kívánatos lenne a szélsőségek mérséklése, illetve a nyugdíjak, különösen az alacsony nyugdíjak fokozottabb emelése.

a) További problémát jelent, hogy – különösen az utóbbi 3 esztendőben – az élelmiszerárak emelkedése jelentősen meghaladta az infláció mértékét. Az alsó jövedelmi ötödbe tartozó háztartások a jövedelmük 37,1%-át költik élelmiszerek vásárlására, a felső jövedelmi ötödbe tartozók csak 25,5%-át, az átlag pedig 29,4%. 2024-ben a 65 éven felüli, mintegy 2 millió idős ember közel ötöde, 19,8%-a volt kitéve a szegénység vagy társadalmi kirekesztettség kockázatának. Ez az arány 2010ben csupán 4,5% (azaz a nyugdíjasok kevesebb, mint huszad része), de 2015-ben is csak 17,1% volt. Ugyanakkor az egyszemélyes háztartásban élő nyugdíjasok körében ez az arány elfogadhatatlanul magas, 39,1% volt a múlt évben. 2024-ben minden tizedik nyugdíjas mélyszegénységben élt. Mindez azt jelenti, hogy az alacsony jövedelmű háztartásokban, így a kisnyugdíjasoknál valójában csökkent a havi nyugdíj reálértéke.

Javaslat

Elvi megközelítés:

- 1) A nyugdíjak reálértékének megőrzése egyszersmind azt is jelenti, hogy a havi nyugdíjak reálértékét életre szólóan befagyasztják, ami számos, fent jelzett problémához vezetett (az átlagnyugdíjak nettó keresetekhez viszonyított arányának folyamatos csökkenése; a régi és az új nyugdíjak közötti különbség folyamatos növekedése; az alacsony nyugdíjak reálértékének csökkenése, amikor az élelmiszerár-infláció – általánosabban fogalmazva: a kisnyugdíjasokat leginkább érintő áruk és szolgáltatások áremelkedése - meghaladja az átlagos infláció mértékét).

- 1) Minimális cél: *a nyugdíjasok fogyasztási szintjének, azaz a nyugdíjak reálértékének valódi megőrzése.* Ehhez az inflációval megegyező, százalékos növelés szükséges (Az egységes fix összeg nem alternatíva, mert a nyugdíjarányokat indokolatlanul torzítja, idővel az átlagnyugdíj fokozatosan alacsony nyugdíjjá értéktelenedik.) A vegyes indexálás alkalmazását sarkalatos törvényben kellene rögzíteni.
- 2) Indokoltnak tartjuk, hogy *a gazdasági növekedés eredményéből is részesüljön minden nyugdíjas.* Ebben a tartományban nincsenek elvi korlátok, azaz százalékos és fix összegű, vagy a kettő kombinációja is lehetséges. (Elvileg a bérnövekedéssel arányos éves emelés mellett is lehet érvelni, hozzávetőleg ez biztosítaná a régi és új nyugdíjak közötti aránytartást, de ennek gazdasági, finanszírozási feltételei egyelőre hiányoznak.)

Gyakorlati lehetőségek

Ezen a téren 3 lehetséges konstrukciót látunk, amelyeken belül alváltozatok is felrajzolhatók. A javaslatok rámutatnak arra, hogy vegyes indexálás más, szolidárisabb formában is lehetséges.

A) A nyugdíjemelés mértékének meghatározásakor az inflációs ráta mértékéig százalékban, afölött (1) százalékban, vagy (2) fix összegben, vagy (3) százalékban és fix összegben meghatározott mértékű emelés. Ebben a konstrukcióban tehát – amelynek 3 alváltozata van – külön minimális és maximális mérték az emelésre vonatkozóan nincsen.

(1) Vegyes indexálás a korábbi gyakorlat szerint (50-50, vagy x és $/100-x(\%)$). Ez a javaslat gyakorlatilag azt jelenti, hogy

- az éves nyugdíjemelés mértékét 50%-ban a tervezett infláció, 50%-ban a nemzetgazdasági szintű nettó átlagkereset-emelkedés határozza meg. Kompromisszumként esetleg más, pl. 30-70%-os arány is elképzelhető. (A pontos számhoz nyilván számítások szükségesek.) Vagy
- a fenti javaslatot több lépcsőben, azaz fokozatosan vezetjük be. (Pl. 1. év 25-75%; 2. év 37,5 – 63,5%; 3. év 50-50%.)

(2) Fix összegű az infláció felett, azaz a béremelkedés alapján járó nemzetgazdasági szintű összeget egyenlően osztjuk el a nyugdíjasok között. Mindenki az átlagnyugdíj számított százalékának megfelelő összeget kapja.

(3) A kettő kombinációja, azaz az infláció felett részben százalékosan, részben fix összegben határozzuk meg az emelés mértékét.

A százalékos rendszerek kiegészíthetők egy minimális és egy maximális mértékkel (részletesen lásd a B-változatban). A minimum azt jelenti, ezt az összeget legalább mindenki megkapja. A maximum pedig az éves emelés felső korlátját jelenti.

A modellek illusztrálására készített számításokat és ábrákat (fiktív számokat alkalmazva) a Függelék tartalmazza.

B) Az éves emeléseknél minimális és maximális mérték alkalmazása.

Az éves nyugdíjemelés egységes százalékos mértékben kerül meghatározásra /az A) változatban bemutatott szerint/, azonban létezik az emelésnek egy minimális fix összege,

amelynél kevesebb az emelés nem lehet, illetve egy maximális fix összege, amelynél nagyobb emelés nem lehetséges.

Amennyiben valamilyen formában a százalékos emelés mellett a fix összeg is megjelenik, az részben segít az alacsony összegű nyugdíjak felzárkóztatásában, miután ők a tisztán százalékos rendszerben járó összegnél nagyobb emelésben részesülnének. Ugyanakkor figyelni kell arra is, hogy maximum esetén is az inflációnak megfelelő éves emelésnek meg kell valósulnia. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a maximum korlátnak megfelelő emelés egyesek (nyilvánvalóan a magas nyugdíjjal rendelkezők) számára nem biztosítja az inflációnak megfelelő emelést, ebben az esetben túl kell lépni a maximumon az inflációs mértékig. (Ezt a követelményt jelenleg sarkalatos törvény írja elő.)

Az emelés maximális összegét szigorúbban is meg lehetne határozni, amennyiben a „szuper” nyugdíjakat csak az inflációnak megfelelő mértékben emelik, az átlagnyugdíj négyszerese felett.

Ha van az emelésnél minimális és maximális fix érték, akkor a maximális fix összeg ne legyen kisebb a mindenkor átlagnyugdíj négyszeresénél.

A javaslatok lényege tehát

- a) *Minden nyugdíjas – az átlag feletti is – jogosultak a nyugdíjuk reálértékének, azaz a korábbi fogyasztásuk megőrzésére.* Ezért az inflációs mértékig csak a százalékos növelés jöhet szóba. *A nyugdíjasok részesüljenek a gazdasági fejlődés eredményeiből,* azaz indokolt a béremelkedés figyelembevétele is. Ennek formája azonban szabad döntés: lehet százalékos, de mindenki számára azonos fix összeg is. A fix összeggel nivelláljuk a nyugdíjakat, mert bár mindenki részesül a gazdasági növekedés eredményeiből, de az alacsony nyugdíjjal rendelkezők *százalékosan* az átlagnál nagyobb, a magas nyugdíjjal rendelkezők az átlagnál alacsonyabb mértékben. A fix összeget is alkalmazó konstrukció tehát segíti az alacsony nyugdíjak felzárkózását (szolidaritás), miközben a nyugdíjak közötti arányokat enyhén mérsékli.

A NYUSZET a vegyes indexálás korábbi módszere (mindenki a saját nyugdíjára vetítve azonos százaléku emelésben részesül) helyett a szolidárisabb változatokat ajánlja bevezetésre. Ez tehát azt jelenti, hogy a nyugdíjak éves emelésének meghatározásakor egyidejűleg nem egy, hanem két szabályt kell alkalmazni: (1) az inflációnak megfelelő emelés (%) és (2) az infláció feletti emelés meghatározásának szabálya. A tényleges emelést a két szám összegéből kapjuk meg.

Bármelyik változat esetén a nyugdíjemelés mértéke nem lehet kevesebb az éves nyugdíjas árindex plusz az infláció feletti – gazdasági fejlődés eredményéből származó – fix vagy kombinációs emelési számításnak együttes összegétől.

Minden nyugdíjasnak részesülnie kell a gazdasági fejlődés eredményéből!

VI.3. A különböző években nyugdíjba menők között kialakult nyugdíjkülönbségek mérséklése

Helyzetkép

Például a 2016–2020 között hasonló életpályáról (lényegében azonos szolgálati idővel és keresettel rendelkező) nyugdíjba vonulók nyugdíjarányai reálértékben 100: 107: 118: 127: 139. Ennek oka, hogy a korábban nyugdíjba vonulók nyugdíját csak az inflációval emelték, míg az ez idő alatt még aktív társuk keresetében megjelent az időközben bekövetkezett magas reálbér-emelkedés.

Külön meg kell említeni a 75 év fölötti korosztályt sújtó, az 1998 előtt nagyon degresszíven megállapított nyugdíjak igazságtalanságát. 1998 előtt több éven át a teljes jövedelmük után fizették meg a nyugdíjjárulékot, de később – a törvény változásra hivatkozva – nem ennek alapján állapították meg a nyugdíjukat. (Pl. a járulékköteles jövedelmüket 3 évig a teljes bérre számították, de azokat a magasabb összegű járulékbefizetéseket nem számították be a nyugdíjuk alapjába.) Ez a hátrány napjainkra hatványozottan jelentkezik, különösen az új nyugdíjasokhoz viszonyítva.

Javaslat

- a) Amennyiben a korábbi nyugdíjba vonulás miatti veszteség kompenzálására lehetőség nyílna, azaz a finanszírozás feltételei megteremthetők, akkor a vegyes indexálásból adódó növekmény és az infláció alapján meghatározott növekmény különbsége, vagyis az infláció feletti növekmény lehet egy (akár részleges) kompenzáció számítási alapja. Természetesen mindenkinél az ő nyugdíjba vonulási évéből (amikor először részesült az éves emelésben) kell kiindulni. Ezzel a módszerrel a különböző években nyugdíjba vonultak között kialakult indokolatlan különbségek mérsékelhetők.
- a) *„A nyugdíjak korrekciós célú emeléséről” szóló 2005. évi CLXXIII. sz. tv.-t, amelyet 2008-ban, a gazdasági válságra tekintettel, de nem elévülése miatt függesztettek fel, mielőbb aktualizálni szükséges.*
- b) Rendezni kell a volt *rokkantsági nyugdíjak* átállítása során alkalmazott, az Ab. által kifogásolt problémát is. A kormány két éve szabotálja az Ab-határozat végrehajtását. Nem tesz semmit (nem is akar és/vagy nem tud) a jogalkotási mulasztás pótlására. (Becslésünk szerint kb. 100 ezer érintettet kellene "kárpótolni"; pontosabban: egy korrektebb számítást alkalmazni. A rokkantsági ügyet érintő Ab-határozat végrehajtását mindentől függetlenül vállalni kell! A feladat nagysága nyilvánvalóan meghaladja a NYUSZET lehetőségeit, vagyis csak kérhetjük a kormánytól ennek elvégzését.)

VI.4. Az alacsony nyugdíjak felzárkóztatása

Helyzetkép

2024-ben a 65 éves és idősebb népességben 24,6%-ra nőtt a relatív jövedelmi szegénységben élők aránya, míg ez az arány 2010-ben még csupán 4,9%, azaz 19,7

százalékponttal kisebb volt. Meggyőződésünk, hogy ma ez a nyugdíjasok körében az egyik legnagyobb probléma: csaknem minden hatodik nyugdíjas a szegénységi küszöbnél alacsonyabb jövedelemmel rendelkezik. Ez a KSH adat nemcsak a nyugdíjat veszi figyelembe, hanem minden más jövedelmet is. Azaz a szegénységben élő nyugdíjasok aránya 15 év alatt az ötszörösére nőtt.

A javaslatoknál figyelemmel kell lennünk arra, hogy a kialakult helyzet, az alacsony – létminimum alatti – nyugdíjak növekvő számának visszaszorítása csak korlátozott mértékben lehet egy nyugdíjrendszer feladata, amennyiben nem akarunk újabb, másféle aránytalanságokat, feszültségeket teremteni. Ezért a probléma fokozatos megoldásához főleg a szociális rendszerbe kell beépíteni bizonyos elemeket.

Javaslatok

Itt csak a nyugdíjrendszert érintő javaslatokat tárgyaljuk. Hangsúlyozandó azonban, hogy a lehetetlen körülmények között élő idősök életkörülményeinek javítása a szociális rendszer (itt nem vizsgált) módosítását, a megfelelő szolgáltatások megteremtését is szükségessé teszi.

- a) A vegyes indexálás visszaállításával fix összegű, illetve minimális kötelező emelések beépítése az éves nyugdíjemelésekbe (lásd az VII.2. pontban).
- a) Minimál nyugdíj

Helyzetkép

Az öregségi nyugdíjminimum összege 2008 óta változatlanul 28.500 Ft/hó,

Az öregségi nyugdíjminimum megállapítási szabály! 28.500 Ft-ot az kap meghatározott és igen kisszámú esetben, akinek a nyugdíját pl. 2025-ben állapították meg. (Ez az összeg 2026ban az indexálásnak megfelelő mértékben emelkedett.) Akinek pl.2009-ben állapították meg ilyen címen nyugdíjat, annak a jelenlegi nyugdíja az évenkénti emelés miatt kb. 40 ezer Ft. A minimál nyugdíjat főleg kivándorolt magyarok kapják résznyugdíjként, ezért költsége minimális.

A szabályozás alapelveit Magyarország Alaptörvénye és a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény deklarálja a következőképpen:

Magyarország Alaptörvénye XIX. cikk (4) *Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével segíti elő. Az államról szóló 40. cikk szerint: A közteherviselés és a nyugdíjrendszer alapvető szabályait a közös szükségletek kielégítéséhez való kiszámítható hozzájárulás és az időskori létbiztonság érdekében sarkalatos törvény határozza meg.*

A 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról VI. fejezetének a nyugdíjrendszer alapvető szabályait tartalmazó cikk 41. § (3) bekezdése pedig kimondja, hogy az állami nyugdíjak reálértékét biztosítani kell, még hozzá a 42.§-ban foglaltak szerint a Nyugdíjbiztosítási Alapból.

Javaslat

A minimálnyugdíj felemelését 120.000.-FT-ra támogatjuk.

ba) A nyugdíjminimum és más ehhez kötődő ellátások mesterséges összekötését a kormány megszüntette. Érdemes megvizsgálni, hogy milyen módon lehet csoportosítani az öregségi nyugdíjakat: így indokolt külön csoportba sorolni a 15 év szolgálati idő alapján szerzett ún. „résznyugdíjat”, a külföldön nyugdíjjogosultságot szerzettek hazai résznyugdíját, a nemzetközi egyezmények alapján jogosultságot szerzett, külföldön élők nyugdíját, egyéb legális jövedelmeket stb. Ennek a megkülönböztetésnek az emelések és különösen a felzárkóztató lépések meghatározásánál, továbbá az EU-s szabályok betartásánál lenne szerepe. Ezek figyelembevételével a nyugdíjminimumot mielőbb a nettó szakmai minimálbér $\frac{1}{2}$ -ére kell felemelni. Külön szabály kell azokra, akik eredetileg minimális nyugdíjjal (28.500 Ft) mentek nyugdíjba és azokra, akik ennél magasabb összeggel, de a nyugdíjuk nem éri el az 50 ezer Ft-ot. Természetesen a torlódások elkerülése érdekében az új nyugdíjminimum felett is egy lépcsőzetes – fokozatosan csökkenő mértékű – emelést kell megvalósítani az egy főre jutó nyugdíjas létminimum összegéig az általános nyugdíjemeléssel.

bb.) A méltányossági nyugdíj keretösszegének emelése indokolt. Ezen felül a jogosultsági határt is emelni kellene, kevesebben esnének ki a határhoz képest” magas” nyugdíj miatt.

VI.5. Nyugdíjas fogyasztói kosár

Helyzetkép

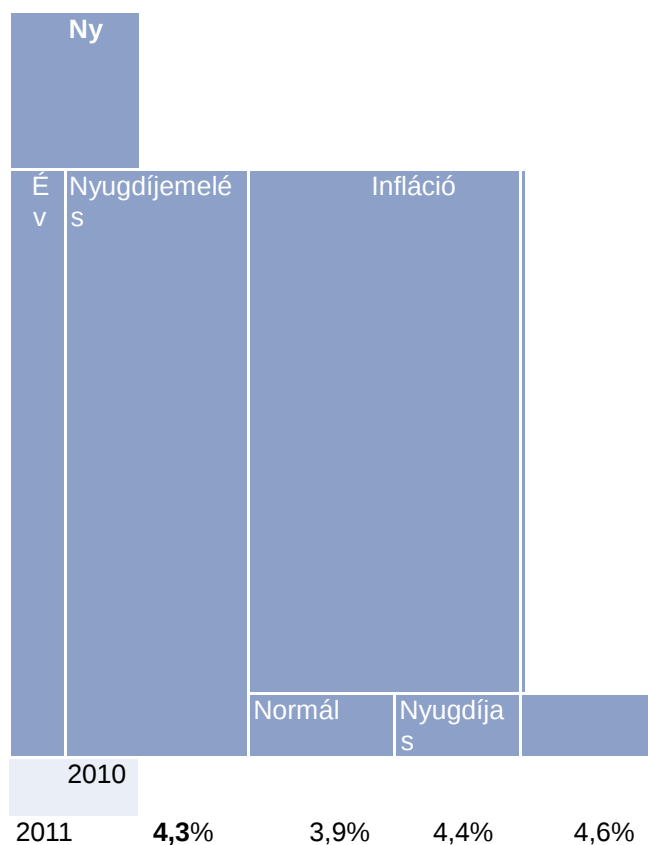
A nyugdíjasokra vonatkozó fogyasztóiár-index – csakúgy, mint az általános fogyasztóiárindex – országos átlagos mutatóként értelmezhető, számítása során a termékek és szolgáltatások köréből a KSH elhagyja a speciális, tényleges fogyasztáshoz nem köthető tételeket, azaz az ún. imputált lakbért (ez 2012-től már eleve nem része a fogyasztói árindexnek) és a gyermekneveléssel, gondozással kapcsolatos tételeket. Az utóbbiak közé tartoznak az olyan fogyasztási cikkek és szolgáltatások, mint az iskolai étkezés, óvodai, bölcsődei étkezés, gyermekruházat, tankönyv, tanszer, írószer, oktatási szolgáltatás. A KSH 2025-ban a nyugdíjas fogyasztóiár-index számításához a 2023. évi nyugdíjas fogyasztási szerkezetet használ(j)ta. Bármely változat esetén a nyugdíjemelés mértéke több kell, hogy legyen az éves nyugdíjas árindexnél minden nyugdíjas esetében.

A fogyasztási kiadások megoszlása (kerekítve) (%)

Főcsoportok	A fogyasztóiárindexben	A nyugdíjasokra vonatkozó fogyasztóiár-indexben
Élelmiszerek	26,4	29,3
Szeszes italok, dohányárúk	10,3	8,9
Ruházkodási cikkek	3,8	2,6
Tartós fogyasztási cikkek	7,7	4,9
Háztartási energia	6,5	8,4
Egyéb cikkek, üzemanyagok ^a	18,0	19,1
Szolgáltatások	27,3	26,8
Összesen	100,0	100,0

Forrás: KSH a A gyógyszerek és gyógyárúk ebbe a csoportba tartoznak.

A nyugdíjasok szempontjából kitüntetett csoport, a gyógyszerek, gyógyárúk részaránya a fogyasztóiár-indexben 2,7%, míg a nyugdíjasok kiadási szerkezetében 5,8%.
(Módszertani forrás: A fogyasztóiár-statisztika módszere, 2000.)

2012	5,8%	5,7%	5,7%	5,2%
2013	5,2%	1,7%	1,5%	2,6%
2014	2,4%	- 0,2%	- 0,6%	1,4%
2015	1,8%	- 0,1%	0,4%	2,1%
2016	1,6%	0,4%	0,6%	3,3%
2017	2,4%	2,4%	2,3%	7,7%
2018	3,0%	2,8%	2,7%	7,1%
2019	3,4%	3,4%	3,5%	7,4%
2020	4,0%	3,3%	3,8%	6,5%

2021
3,0%

2022
21,0%

2023 **17,6%**

2024 **6,0%**

2025 **4,8%**

Javaslat

a) Ma már lényegében minden számlázási adat online befut a NAV részére, így akár percre kész adatokat is használhatnának a statisztikai elemzéshez. Indokolt ezért a lehető legaktuálisabb arányokat alkalmazni a számításoknál.

a) Megvizsgálandó, hogy célszerű lenne-e az átlagnyugdíj szintű fogyasztási struktúrában mért inflációt használni a számításokban.

VI.6. Korrekció a tervezettnél magasabb infláció esetén

Amennyiben az infláció első 8 havi átlaga meghaladja a költségvetési törvényben meghatározott (tervezett) inflációt, a különbözetet visszamenőlegesen ki kell fizetni.

Javaslat

- a) A konstrukció fenntartása indokolt. A megvalósítás technikáján lehet gondolkodni. Miután az nyugdíjasok inflációs rátája általában magasabb az általános fogyasztói árindexnél, egy olyan megoldást is alkalmazni lehetne, hogy a nyugdíjak éves emelése legyen a tervezett infláció + X% (X= pl. 0,5%), és az éves inflációs tényadat megismerését követően elszámolunk. Amennyiben a kormány „túlkompenzált”, akkor ez a következő évi mértékből levonható, hacsak a kormány nagyvonalúan nem engedi el.
- a) Az éves nyugdíjemelés mértékét az előző év augusztusa és a tárgyév júliusa közötti hónapokban mért átlagos fogyasztói ár növekedés tényadata határozza meg! Ezzel elkerülhető a tervezett-várható adatok vitája, s már januártól megkapják a nyugdíjasok a teljes emelést. Erre az időszakra a nyugdíjas fogyasztói árindex figyelembevételét javasoljuk.
- c.) Amennyiben valamilyen vegyes indexálásra térünk át, akkor a korrekciós módszert a keresetekre alkalmazni kell.

VI.7. Nyugdíjprémium

Helyzetkép

A GDP-növekedéstől függő prémium a 13. havi nyugdíj megszüntetése okán – egyfajta kompenzációként – került bevezetésre. A nyugdíjba nem épül be. Valójában azonban szakmailag (tartalmilag) nem juttatásnak, hanem a gazdasági fejlődésből való részesedésnek tekinthető, akárcsak a vegyes indexálás konstrukció.

Javaslat

- a) Amennyiben a vegyes indexálás bevezetésre kerül, a konstrukció okafogyottá válik.
- a) Amennyiben továbbra is marad az inflációt követő rendszer, akkor a konstrukciót fenn kell tartani a jelenlegi vagy módosított formában.
- b) Módosításként szóba jöhet
 - a mértékek növelése,

- esetleg kisebb mértékű GDP-növekedéssel is járjon nyugdíjprémium, valamint a prémium 1/12-ed részének beépítése a nyugdíjba.

VII. Egyéb intézkedések

VII.1. Egyes problémák kezelése

Helyzetkép

Sok nyugdíjas, különösen az egyedülállók küszködnek napi megélhetési gondokkal. Ezek nagy része csak nyugdíjrendszeren kívüli elemekkel oldható, de szerény mértékben a nyugdíjrendszerbe is beépíthetők segítő konstrukciók

Javaslat

- a) Az egyszeri segélyre, a kivételes nyugdíjmegállapításra és a nyugellátás emelésére fordítható forrásokat háromszorozása kell növelni (a mai 1,6 milliárd Ft helyett 4,8 milliárd Ft)
- b) Nyugdíjrendszeren kívüli, azt kiegészítő szociális típusú támogatási formák létrehozása az időskori szegénység felszámolása érdekében (azon esetekben, ahol az idősök a szegénységi küszöb alatt élik életüket).

VII.2. Az ún. „ukrán nyugdíj”

Helyzetkép

Ma is hatályban van a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége között, a szociális ellátás területén való együttműködés tárgyában, Budapesten, az 1962. december 20-án kötött, 1963. július 1. napjától hatályos egyezmény. Ukrajna az Egyezmény hatályban tartása és tényleges alkalmazása tekintetében kifejezett jognyilatkozatot tett.

Az egyezmény 3. cikke értelmében kiterjed minden olyan természetben és pénzben járó szolgáltatásra, amelyet a szerződő felek törvényhozása az állampolgárok részére öregség, rokkantság, az eltartó elvesztése, valamint betegség, terhesség, szülés és egyéb esemény bekövetkezésekor az egyezmény hatályba lépésének időpontjában vagy azt követően biztosított, vagy biztosítani fog. Az egyezmény 4. cikkének (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy e szolgáltatásokat annak a szerződő félnek illetékes szerve nyújtja saját jogszabályai szerint, amelynek területén az igény jogosult személynek állandó lakóhelye van. Végül az 5. cikk (1) bekezdése szerint az igény jogosultság elbírálásánál és azok összegének megállapításánál be kell számítani mindkét szerződő fél területén szerzett szolgálati (biztosítási), valamint az annak tekintendő minden időt.

Gyanítható, hogy a szolgálati, biztosítási időt, illetve az igényt megalapozó jogcímet igazoló dokumentumok jelentős része hamis, minthogy az ezek alapján a magyar jogszabályok szerint megállapított nyugdíjak összege általában jelentősen meghaladja a magyarországi nyugdíjak átlagát, nem ritkán a 2-300 ezer forintot is eléri. Becslések szerint az említett egyezmény rendelkezéseivel visszaélve, jelenleg 26 ezer, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén fiktív lakcímre bejelentett, életvitelszerűen Ukrajnában élő személy jut hozzá jogosulatlanul magyarországi ellátáshoz, anélkül, hogy Magyarországon valaha egyetlen percet is dolgozott, járulékot fizetett és biztosítási jogviszonyt szerzett volna. Amennyiben e becslés helyes, a magyar költségvetést, ezen belül a magyar nyugdíjkasszát évente legkevesebb 30 milliárd forintnyi kár éri.

Javaslat

Korszerű, az EU-s irányelveknek megfelelő kétoldalú nyugdíj egyezményt kell kötni az ukrán állammal, mert a több mint 50 éve hatályos egyezmény tarthatatlan, igazságtalan a magyar nyugdíjasokra nézve.

Az ukrajnai háború miatt azonban a javaslat felvetését jelenleg nem tartjuk aktuálisnak.

VII.3. A nyugdíjasok érdekeinek védelme, képviselete

Helyzetkép

A gyakran megroppant egészségű idősök különösen kiszolgáltatottak a gyorsan változó körülményeknek, nem ismerik az információszerzés, az ügyintézés modern, gyorsan fejlődő formáit, kevéssé tudnak eligazodni a változó előírások között. Indokolt ezért a védelem, illetve képviselet intézményes formáinak létrehozása.

Javaslatok

- a) Létre kell hozni az Időügyi Ombudsman intézményét.
- a) Az időügyi érdekképviseleti szervezetek is kapcsolódjanak be a kormánnyal és más érdekképviseletekkel lefolytatott, intézményesített fórumok munkájába (lásd IV. ba) pont).

VIII. Javaslatok az intézkedések bevezetésének ütemezésére

A nyugdíjrendszer változtatása a szokásosnál is nagyobb körültekintést kíván. A következményei ugyanis akár több évtizedre is kihathatnak, illetve egy korrekció jelentős forrásokat emésztethet fel. Minden javaslat ezért előzetes számításokat, hatásvizsgálatot igényel. Nagy dilemma, hogy a nyugdíjasok heterogén csoportjainak elvárásai hogyan hangolhatóak össze, a szakmai követelmények egyidejű érvényesítése mellett. A NYUSZET ezért nem gondolja, hogy az anyagban szereplő valamennyi javaslat egy lépésben, azonnal bevezethető lenne – ahogyan erre számos helyen utalunk is.

Javaslatok

A nyugdíjasok is részesüljenek a gazdasági fejlődés eredményeiből. Ezért az éves nyugdíjmelés mértékét vegyes (az ár- és béremelkedést egyaránt figyelembe vevő) indexálás alapján kell meghatározni. Ennek módszerére több változatot is megfontolásra ajánlunk.

- a) A nyugdíjminimumot a mindenkori átlagnyugdíj 1/3-ára, vagy a mindenkori nettó minimálbér ½-ére kell felemelni.
- b) Vissza kell állítani a munkavállalói járulékalap plafonját.
- c) Rendezni kell a volt rokkantsági nyugdíjak átállítása során alkalmazott, az Alkotmánybíróság által is kifogásolt problémát.
- d) Az egyszeri segélyre, a kivételes nyugdíjmegállapításra és a nyugellátás emelésére fordítható források lényeges megemelése.
- e) Létre kell hozni egy konzultációs és javaslattevő jogosítványokkal rendelkező, négyoldalú egyeztető fórumot, amelyben a nyugdíjas szervezetek, a munkavállalói és a munkáltatói érdekképviselők, valamint a kormány képviselői vesznek részt.
- f) A nyugdíjbiztosítás önálló szakmai intézményrendszerének visszaállítása.
- a.i.1.i) Egyértelmű normatív finanszírozási rendszert kell kialakítani.
- j) Rugalmas nyugdíjkorhatárra kell átállni, ami megengedi az 1-3 évvel korábbi nyugdíjba vonulást másusz alkalmazásával, illetve tovább dolgozás esetén bónusszal ismeri el a többletet.
- k) A nyugdíjrendszer torzulásainak mérséklése érdekében az alábbiakat kell elvégezni:
 - ka) degresszió további növelése az átlagnyugdíjak 4-szerese felett;
 - kb) szolgálati időskála korrigálása (kiegyenesítése);
 - kc) a szolgálati idő számításánál meg kell szüntetni azt a gyakorlatot, hogy csak a betöltött egész éveket veszik figyelembe;

kd) a valós fogyasztást jobban tükröző nyugdíjas fogyasztói kosarat kell kialakítani;

- ke) módosítani kell a tervezettnél magasabb infláció esetén alkalmazott korrekciós módszert
- kf) „A nyugdíjak korrekciós célú emeléséről” szóló 2005. évi CLXXIII. sz. tv.-t aktualizálni szükséges.
- kg) A nyugdíjcélú megtakarítások kedvezőbb támogatási rendszerének megteremtése (munkavállalók és munkaadók irányában egyaránt).
- kh) „Az ukrán nyugdíjak” megállapítása helyett az EU-s irányelveknek megfelelő, kétoldalú nyugdíjegyezmény megkötése.
- ki) Létre kell hozni az Időügyi Ombudsman intézményét.
- kj) Nyugdíjrendszeren kívüli, azt kiegészítő szociális típusú támogatási formák létrehozása az időskori szegénység felszámolása érdekében (azon esetekben, ahol az idősek a szegénységi küszöb érték alatt élnek életüket).
- kl) Azon folyamat elindítása, melynek eredményeként a nettó átlagkereset 60%-át meghaladja az átlagnyugdíj, miközben a nettó minimálbér legalább 60%-a lesz ugyanebben az időben a nettó minimál nyugdíj összege.
- l) A nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatósága, a biztonságos finanszírozhatóság és a méltányosság követelményeinek megvizsgálása, illetve, ha indokolt, szakmai viták és társadalmi egyeztetést követően új nyugdíjrendszer bevezetése.
- m) Az aktív élet és a nyugdíjas lét kiszámíthatóságának
- n) megteremtése.

Valamennyi javaslat kidolgozása során elengedhetetlennek tartjuk az alapos, szakmai egyeztetések lefolytatását, az érdekképviselőkkel megvalósuló konzultációkat és a széleskörű társadalmi vitát

Budapest, 2026. június.

Nyugdíjas Szervezetek Egyeztető Tanácsa

Függelék

Indexálási modellek

Az indexálásnak 3 alapmodelljét vázoltuk fel:

A nyugdíjemelés átlagos mértéke minden variációban azonos a svájci indexálásból számított százalékos mértékkel, azonban

(1)A1: hagyományos svájci index;

(1)A2: a nyugdíjemelés mértéke az inflációs ráta mértékéig százalékban, afölött fix összegben, ami azt jelenti, hogy az inflációs ráta felett mindenki azonosan az infláció feletti *átlagos* összeget kapja;

(2)A3: a nyugdíjemelés mértékét *az infláció felett* részben százalékosan, részben fix összegben határozzuk meg.

Ezt a 3 modellt az 1. ábra mutatja meg.

A 2. ábra csak annyiban más, hogy az átlagnyugdíj felének megfelelő összeget (minimumot) mindenki megkapja, míg az átlagnyugdíj négyszeresének megfelelő összegnél (maximumnál) senki sem kaphat többet.

A 3. ábrában csak az emelés minimumát (az átlagnyugdíj fele) határozzuk meg, maximális mérték nélkül.

Az elmondottakat az alábbi példán keresztül mutatjuk meg:

PÉLDA (csak a modell illusztrálására)

Infláció: 3%, keresetnövekedés: 7%. Vegyes indexálás: 50-50%. Elkülönült fix minimum és maximum nincs megállapítva.

Átlagnyugdíj: 260eFt/fő

A vegyes indexálás szabályai alapján az átlagos nyugdíjemelés: 5%.

(1) $1,5 + 3,5 = 5\%$ + 0 Ft fix összegben (átlagosan $3\ 900 + 9\ 100 = 13\ 000$ Ft/fő)

(1) 3% infláció + az átlagnyugdíj (260.000 F/fő) 2%-át, $7800 + 5\ 200$ Ft-ot mindenki megkapja. Összesen átlagosan 13 000 Ft/fő.

(2) Az infláció fölötti 2%-os emelésből 1% százalékosan, 1% fix összegben kerül kifizetésre. Mindösszesen tehát 4% százalékosan + 1 % fix összegben (átlagosan $7\ 800 + 2 \times 2600 = 13\ 000$ Ft).

Ahol minimumérték is van, ennek nagysága az átlagnyugdíj fele: 130 000 Ft.

Ahol maximumérték is van, ennek nagysága az átlagnyugdíj négyszerese: 1 040 000 Ft.

A 3 modellt az alábbi matematikai egyenletek fejezik ki:

A1: $Y = 0,05X$

A2: $Y = 0,03X + 5,2$

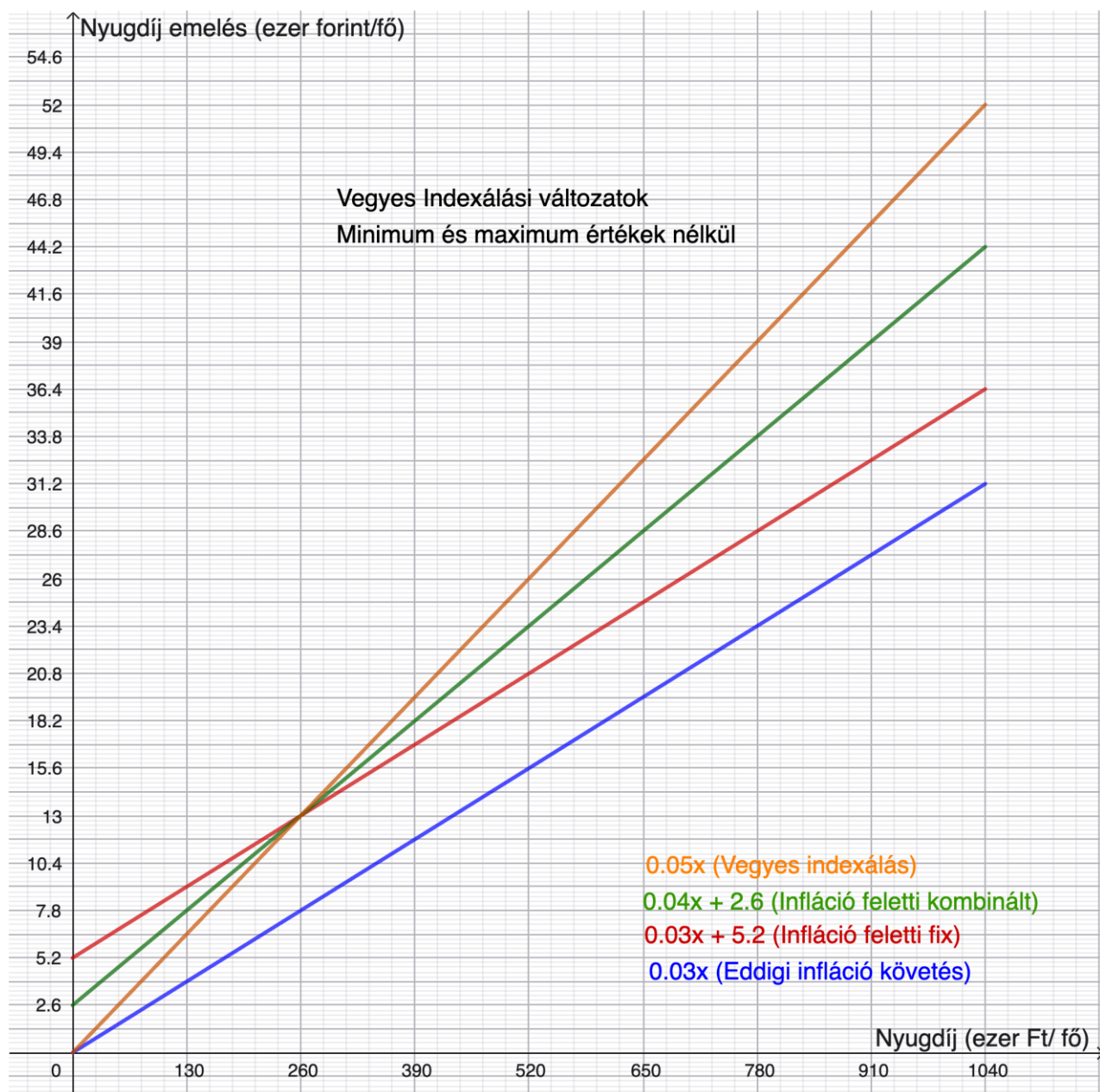
A3: $Y = 0,04X + 2,6$

Fentiekén túl – az összehasonlítás kedvéért – mindegyik ábrában látható a mai inflációt követő emelés hatása is (I-vel jelezve).

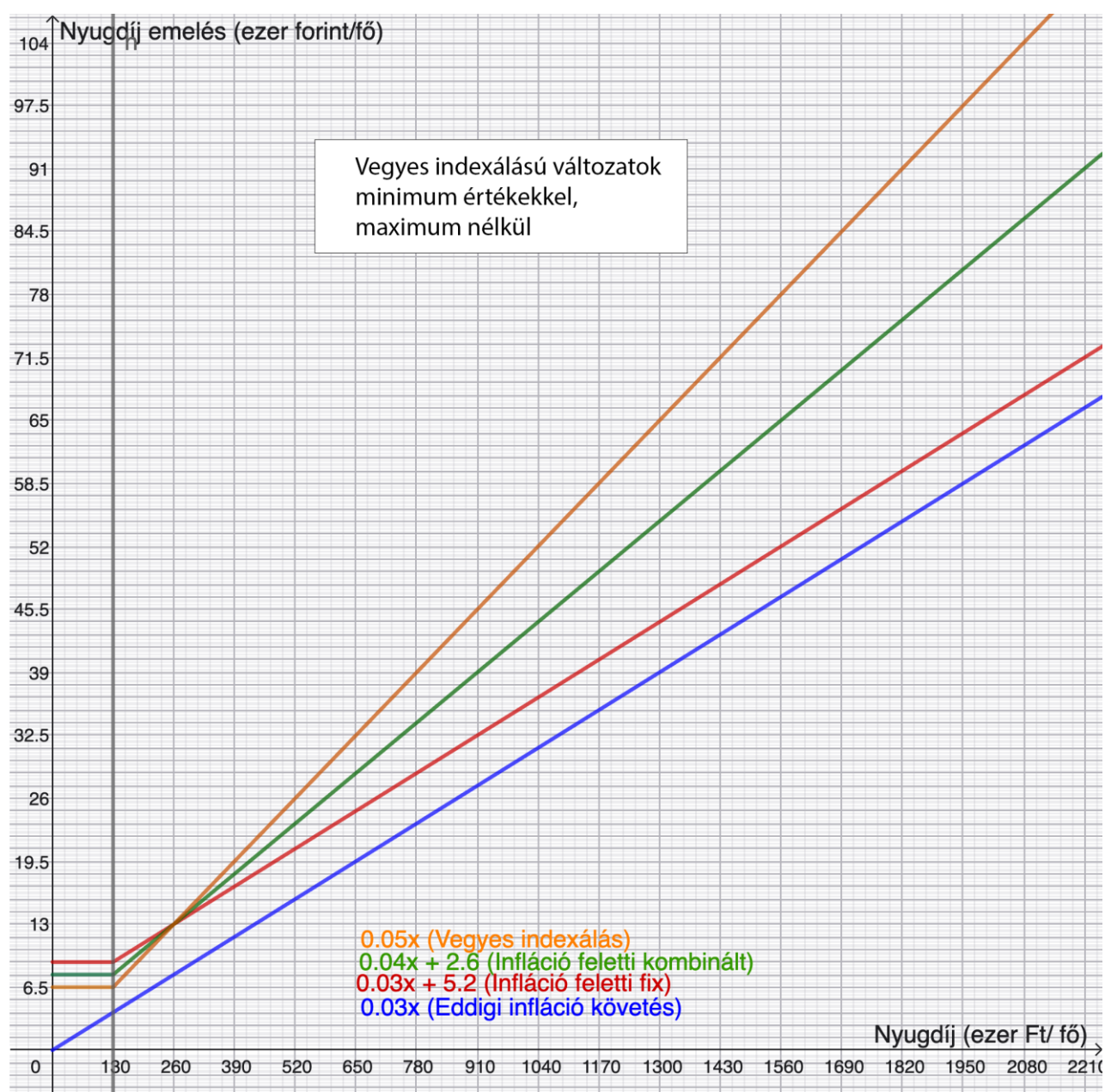
I: $Y=0,03X$

Nyugdíj (Ft/fő)	Átlag nyugdíj fele 130 000 (Ft)	Átlag nyugdíj 260 000 (Ft)	Átlag nyugdíj 4 szere 1 040 000 (Ft)
(1) Vegyes	6 500	13 000	52 000
(2) Infláció felett fix	9 100	13 000	36 400
(3) Infláció felett kombináció	7 800	13 000	44 200
Nyugdíj	130 000Ft	260 000Ft	1 040 000Ft
(1) Vegyes	5%	5%	5%
(2) Infláció felett fix	7%	5%	3,4%
(3) Kombináció	6%	5%	4,2%

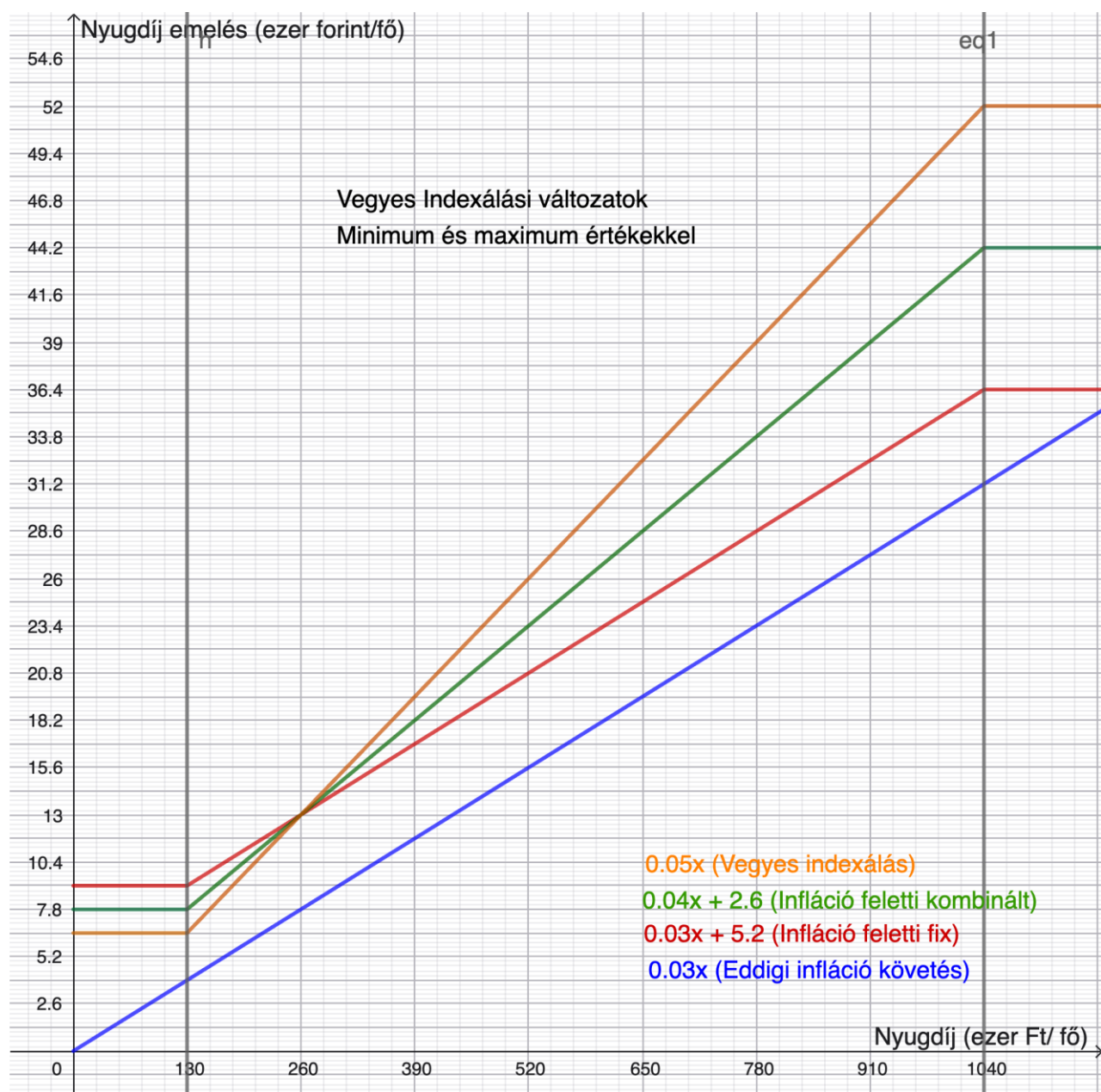
A mai hatalmas nyugdíjemelési különbségekkel szemben a vegyes indexálás korábitól eltérő módszereivel az éves nyugdíjemelések különbségei jelentősen mérsékelhetők. A vegyes indexálás alkalmazásával a minimum és maximum értékek mellett (2. ábra) a különbség 8szoros mértékűre szorítható. Ha az infláció felett kombináció (fix és százalékos) emelés is van – A3 modell), akkor 5,5-6-szorosra szorítható ez a mérték. Ha az infláció felett fix, azonos összegű emelés van (A2-modell), a nyugdíjemelések mértéke közötti különbség akár 4-szeresre is szorítható a mai – szélsőséges esetben – közel 100 szoros mértékkel szemben.

a.i.2. ábra

a.i.3. ábra

A diagramra rátekintve a következők látszanak például a 3. ábrán.

Ha mindenki azonosan egységesen például 5%-os emelésben részesül akkor a vegyes indexálásnál (50-50%) minimális és maximális értékekkel kiegészülve az átlag nyugdíj 4szerese esetében 8szor annyi emelésben részesül, mint az átlagnyugdíj felénél elhelyezkedők. Ebben az esetben az emelés minimuma az átlagnyugdíj $\frac{1}{2}$ -nél 6.500Ft, ami igaz az ez alatti nyugdíjösszegekre vonatkoztatva is.

Az infláció feletti kombinált megoldásnál az előbb említett arány már csak 5,7szeres, az emelés minimuma az átlagnyugdíj feléhez illesztetten pedig 7.800Ft-ra nő, ami igaz a kisebb nyugdíjakra is.

Az infláció feletti fix számítási metodikánál az arány 4 szeresre csökken, az emelés minimuma az átlag nyugdíj $\frac{1}{2}$ -nél 9.100Ft lesz a példa alapján és ez igaz a kisebb nyugdíjaknál is.

Mindezekből látható, hogy az azonos százalékos emeléssel szemben van két erősen szolidáris számítási forma az infláció feletti kombinált és az infláció feletti fix modelleknél.

Bármelyik változat esetén a nyugdíj emelés mértéke nem lehet kevesebb az éves nyugdíjas árindex plusz az infláció feletti – gazdasági fejlődés eredményeiből származó – fix vagy kombinációs nyugdíj emelési számításnak együttes összegétől.

A nyugdíjak reálértékének megőrzése minden nyugdíjas részére (ez a szubminimum).

A gazdasági növekedés eredményéből is részesülnie kell minden nyugdíjasnak (mindenkinnek érintettnek kell lennie valamilyen formában).